

Biblioteka Główna Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu

Artykuł:

Podelski C.: Ubezpieczenia prywatne

Źródło:

Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny, 1932 numery 3, strony 841-846

Artykuł zdigitalizowany i udostępniony cyfrowo w ramach zadań projektu pt.

„Digitalizacja i udostępnianie online »Bibliografii gospodarki Wielkopolski 1919-39«

H. Maciejewskiej” (SONB/SP/550684/2022)

wojorskiej zyskały na kursie więcej, aniżeli pożyczki wielu innych państw. Tendencję tę powstrzymało w połowie marca załamanie się koncernu Kreugera, jednak w końcu miesiąca notowania znów się poprawiły. W rezultacie przeciętny kurs pożyczki stabilizacyjnej na giełdzie nowojorskiej podniósł się z 52 w styczniu do 54 w lutym, 57 w marcu i 58 w pierwszej połowie kwietnia. Pożyczka dillonowska w tym samym czasie zwyżkowała z 53 do 56, do 60 i do 61.

Podobnie kształtowały się kursy pożyczek państwowych na giełdzie warszawskiej z tem, że w drugiej połowie marca osłabły kursy pożyczek dolarowych pod wpływem wiadomości o trudnościach gospodarczych Stanów Zjednoczonych.

Zainteresowanie listami zastawnymi było małe przy kursach niskich.

Kurs akcji Banku Polskiego obniżył się po obcięciu kuponu do 80 i na tym poziomie przetrwał z małemi wahaniami do połowy kwietnia.

Stefan

Warchoł (Warszawa).

UBEZPIECZENIE PRYWATNE

Treść: Nieznaczny ubytek składki w r. 1930 w porównaniu z r. 1929. —

Działy ogniowy, gradowy i życiowy. — P. K. O. — Polskie Związki Ubezpieczeniowe w Stanach Zjednoczonych A. P. — Pomniejsze działy. — Działalność Państwowego Urzędu Kontroli Ubezpieczeń. — Ustawodawstwo. — Lokata rezerw ubezpieczeniowych.

W Przeglądzie Ubezpieczeniowym, organie Związku prywatnych zakładów ubezpieczeń w Polsce (zeszyt 6 z roku 1931) zestawiono szczegółowo wyniki działalności wszystkich (prywatnych i publicznych) zakładów, prowadzących ubezpieczenia prywatne, zwane także indywidualnemi (w odróżnieniu od społecznych) za rok 1930, stwierdzając, że był on jeszcze, pomimo rozpoczętego w jesieni roku poprzedniego kryzysu gospodarczego, okresem względnie pomyślnym.

Ubytek ogólnego zbioru składki w ubezpieczeniach bezpośrednich wyniósł bowiem, w porównaniu z rokiem 1929 zaledwie jeden procent (1%) tak, że ogólna suma przypisanych składek wykazuje w obu latach około 230 milionów złotych.

Suma ta dzieliła się w roku 1930 na poszczególne rodzaje zakładów w sposób następujący: akcyjne zakłady zebrały składki 54 miliony, wzajemne 34,2 miliony, zagraniczne 36,1 milionów i publiczne 106,6 milionów złotych i oddały z tego w reasekurację akcyjne 70,9%, wzajemne 56,3%, zagraniczne 36,5% i publiczne 13,4%.

Podział ogólnego zbioru składki na poszczególne działy ubezpieczeń był następujący: na ubezpieczenia od ognia przypadło 147 milionów czyli 64%, na życiowe 51,7 milionów czyli 22,4%. gradowe 10,4 milj. czyli 4,5%, od kradzieży z włamaniem 5 milj. czyli 2,1%, samochodów 4,3 milj. czyli 1,8%, od odpowiedzialności 3,9 milj. czyli 1,6%, od wypadków i transportowe po 1% — razem około 228 milj. czyli 96,4% ogółu zebranej składki, reszta zaś około 5% przypada na resztę drobniejszych działów.

Zestawienie to stwierdza, że najważniejszym działem pozostały ubezpieczenia od ognia, w których składka wyniosła, podobnie jak w roku 1929 złotych 147 milionów, zaś stosunek szkód do przypisanej składki poprawił się, bo z 74,6% w roku 1929 spadł na 69,2 w r. 1930.

Jeszcze większą poprawę pod względem szkodowym wykazują ubezpieczenia od gradobicia, na co wpłynęły nie tylko mniejsze opady gradowe, ale i znaczne podwyższenie składki przez ogół pracujących w tym dziale zakładów, skartelizowanych w Zrzeszeniu gradowem.

To podrożenie taryfy, wymuszone zresztą przez reasekuratorów, odbiło się jednak w roku kryzysu rolniczego na zbiorze składki obniżając go o 20% w stosunku do roku poprzedniego, nie odbiło się jednak niekorzystnie na towarzystwach ubezpieczeń, gdyż równocześnie spadł procent szkód z 142% w roku 1929 na 47% w roku 1930.

Dział ubezpieczeń na życie nie uległ żadnym zmianom i wykazuje w obu latach około 51 milionów zebranej składki, co w znacznej części przypisać należy działalności Pocztowej Kasy Oszczędności, upoważnionej Rozporządzeniem Ministra Skarbu z dnia 9 marca 1928 r. do prowadzenia „Działu Ubezpieczeń na życie”, w szczególności t. zw. ubezpieczeń ludowych, a więc drobnych do 5.000 i 10.000 złotych bez badania lekarskiego i z miesięczną opłatą składki. Sprawozdanie P. K. O. za rok 1930 wykazuje po 2½ letniej działalności ubezpieczeniowej 30.059 polis i prawie 104 miliony sumy ubezpieczonej. Bilans zamyka się w aktywach i pasywach kwotą 5.188.148,24 złotych, przyczem czysty zysk wynosi 386.835,40 złotych.

Rezultaty te osiągnięto przy współpracy całej sieci urzędów i agencji pocztowych, znacznej liczby angażowanych agentów i akwizytorów oraz niestąbnącej propagandzie ubezpieczeń życiowych przez dyrekcję Działu za pomocą afiszów, ulotek i reklamy prasowej.

Sumy ubezpieczone w tym dziale w 14 uprawiających je zakładach wzrosły z około miljarда stu milionów do około miljarда

dwustu milionów złotych przy około 150 tysiącach polis, dając prawie 8.000 zł na jedną polisę i prawie 40 złotych ubezpieczonej wartości na głowę ludności.

Nie od rzeczy będzie wspomnieć tu o znacznym rozwoju ubezpieczeń na życie wśród naszej Emigracji w Stanach Zjednoczonych A. p., prowadzonych przez polskie Związki narodowe i wymienionych w 36 Roczniku „Statistics Fraternal Societies” za rok 1930.

Zestawienie polskich Związków narodowych w Ameryce Północnej prowadzących ubezpieczenia na życie w r. 1930

Z w i ą z e k	Ilość członków	Suma ubezpieczona	Aktywa	Szkody
Polska Macierz Szkolna Chicago	7 251	3 878 650	456 707	42 842
Polskie Stowarzyszenie Milwaukee	8 945	4 777 098	757 334	79 241
Polski Związ. Narodowy Chicago	192 913	119 539 050	18 064 619	1 404 686
Polska Unja Narodowa Sceranton	12 130	8 652 900	709 745	73 086
Polskie Rz. Kat. Zjedn. Chicago	113 171	73 126 210	10 381 738	745 409
Polska Unja w Ameryce Buffalo	19 782	9 088 908	1 279 920	117 558
Polska Unja w St. Zj. Wilkes-Barre	22 872	16 305 900	1 433 665	194 398
Razem . .	377 064	235 368 716	33 083 728	2 657 220

Sumy ubezpieczone przez Polonję amerykańską przekroczyły więc 235 milionów dolarów, czyli 2 miliardy złotych (w Polsce około 1 miliard 200 milionów), a poważne aktywa w kwocie przeszło 290 milionów złotych świadczą dodatnio o zapobiegliwości, przezorności no i dobrobycie przemieszczonych¹⁾. Czy stan ten utrzyma się nadal, czy zachwiana „prosperity” z 10 milionami bezrobotnych,

¹⁾ Powyższe zestawienie jest zapewne tylko drobnym ułamkiem ilości osób pochodzenia polskiego i ubezpieczonych przez nich kapitałów na życie na terytoriach Ameryki Północnej. Przypuszczenie takie uzasadnia nietylko brak ubezpieczeń społecznych w Stanach Zjednoczonych, a stąd powszechny zwyczaj ubezpieczania się na życie, wysoka stopa życiowa, oparta na dużych zarobkach i nieznaną u nas skalą reklamy, propagandy i akwizycji, zwłaszcza w rdzennie amerykańskich kolosach asekuracyjnych jak Metropolitan, Prudential i wielu, bardzo wielu innych, ale przede wszystkim fakt, że tysiące agentów-Polaków pracuje w tych kompanjach i zapewne najłatwiej zdobywa klientów wśród swoich.

Gdy się uwzględni dalej, że w r. 1930 towarzystwa te kontrolowały z górą 100 miliardów dolarów ubezpieczonych kapitałów, to łatwo zrozumieć, że i nasz skromny, pracowity, a oszczędny emigrant, a zwłaszcza w drugim pokoleniu nie pozostał w tyle za innymi i że śmiało jakieś kilka procentów tej sumy można wpisać na rachunek Polonji północno-amerykańskiej.

spadkiem handlu zamorskiego i baissa walorów giełdowych oraz upadłością 1.500 banków prowincjonalnych pozwoli przetrwać zwycięsko wszechświatowy kryzys — okaże przyszłość.

Wracając do stosunków w kraju należy jeszcze zaznaczyć, że prócz powyższych trzech głównych działów t. j. ubezpieczeń od ognia, gradobicia i na życie, których łączny zbiór premij przekroczył 200 milionów złotych t. j. 90% ogółu premij, wykazują ubezpieczenia od kradzieży z włamaniem pewien przyrost składki (5%). natomiast inne, jak ubezpieczenie od wypadków, transportowe, od odpowiedzialności prawnej i samochodowe stanęły na martwym punkcie. Objawił się w nich nagły zastój, co by wskazywało na to, że działy te narówni z ubezpieczeniami od gradobicia cierpią pod naporem kryzysu gospodarczego.

Całkiem drobne, jak ubezpieczenia trzody chlewnej, towarów i pakunków podróży chłomage, wodociągowe i koni nie wykazują prawie żadnych zmian, w odróżnieniu od samolotowych (aero-casco) i ubezpieczenia maszyn, w których nieduży zbiór premji podniósł się w pierwszych ze 199 tysięcy złotych w r. 1929 na 265 tysięcy w r. 1930, w drugich ze 126 tysięcy na 270 tysięcy.

W okresie sprawozdawczym przeprowadził Państwowy Urząd Kontroli Ubezpieczeń 17 rewizyj zakładów ubezpieczeń, uzgodnił ze Związkiem zakładów ramowy statut akcyjnych spółek ubezpieczeniowych, uzgodnił z Zrzeszeniem gradowem ogólne warunki ubezpieczeń, wzbraniał zawierania ubezpieczeń na życie z klientami kantorów i spółdzielni trudniących się sprzedażą obligacji pożyczek państwowych na raty, wydał kilkanaście okólników, dotyczących bądź poszczególnych działów ubezpieczeń (ogień, życie, aero-casco, wypadki, przewóz), bądź pewnej kategorii zakładów ubezpieczeń (towarzystwa wzajemne, większe zakłady prywatne, zakłady publiczne, wszystkie zakłady większe) bądź też wreszcie pewnych ważniejszych spraw, jak zmiany norm i wskazówek technicznych, zawartych w poprzednich okólnikach, wykazów statystycznych, planów działalności w dziale ubezpieczeń na życie, zamknąć rachunkowych i sprawozdań rocznych, doboru i selekcji agentów i t. p. oraz w związku z przeżywanym kryzysem gospodarczym wydał szereg zarządzeń, mających na celu przyjsie z pomocą ubezpieczonym obowiązkowo w Powszechnym Zakładzie ubezpieczeń wzajemnych, a mianowicie:

1. z motywów pomocy dla rolnictwa umorzono zaległości w opłacie składek do roku 1926 w kwocie około 2.200.000 zł oraz zarządono niestosowanie egzekucji składek w wypadkach, gdy prowadziłaby ona do ruiny gospodarstwa rolnego;

2. obniżono na rok 1930 szacunki budowli o 10%, a więc i składki o ten sam procent;
3. obniżono uposażenie pracowników tego zakładu o 10%, a ponadto cofnięto im z dniem 1 lipca 1931 wypłatę dodatków stołecznego i kresowego;
4. wprowadzono specjalny plan oszczędności administracyjnych na rok 1931.

Również w Zakładzie Ubezpieczeń m. st. Warszawy zatwierdzono obniżenie szacunku budowli o 10% oraz taryfy na rok 1931.

Zakładom byłej dzielnicy pruskiej, gdzie rolnictwo najsilniej odczuło kryzys gospodarczy, poświęcił Urząd Kontroli Ubezpieczeń dużo uwagi, dążąc do reorganizacji i potanienia administracji oraz usunięcia trudności finansowych w Pomorskiem Stowarzyszeniu Ubezpieczeń w Toruniu.

Przepisy prawne, wydane w czasie od dnia 1 lipca 1930 do dnia 1 lipca 1931 r., a więc w okresie sprawozdawczym Państwowego Urzędu Kontroli Ubezpieczeń, obejmują następujące ustawy i rozporządzenia:

1. Ustawę z dnia 3 lutego 1931 r. w sprawie ratyfikacji polsko-niemieckiego układu waloryzacyjnego, podpisanego wraz z protokółami końcowymi w Berlinie dnia 5 lipca 1928 r. (Dz. U. Nr. 11, poz. 53) i Oświadczenie Rządowe z dnia 16 lutego 1931 o wymianie dokumentów ratyfikacyjnych tego układu (D. U. nr. 19, poz. 107) oraz rozporządzenia Prezydenta z dnia 15 kwietnia 1931 w sprawie uregulowania roszczeń obywateli polskich do niemieckich zakładów ubezpieczeń na życie, wymienionych w art. 21 powyższego układu waloryzacyjnego z dnia 5 lipca 1928 (D. U. Nr. 33, poz. 235).

2. Dwa rozporządzenia Prezydenta z dnia 3 grudnia 1930 r., dotyczące tylko częściowo ubezpieczeń, a mianowicie pierwsze o zmianie niektórych dawniejszych postanowień prawa o spółkach akcyjnych i drugie w sprawie zmian i uzupełnień dawniejszego rozporządzenia o połączeniu (fuzji) państwowych instytucyj kredytowych w Banku Gospodarstwa Krajowego (D. U. Nr. 86, poz. 664 i 666). To drugie rozporządzenie przewiduje podjęcie przez Bank bez poprzedniej zgody ubezpieczającego, wprost z zakładu ubezpieczeń, odszkodowania za spalony budynek w wysokości niespłaconej pożyczki, z dodatkowymi należnościami.

3. Rozporządzenie Rady Ministrów:

- a) z dnia 10 września 1930 o zastosowaniu przepisów prawa o spółkach akcyjnych do władz oraz do likwidacji towarzystw ubezpieczeń wzajemnych (D. U. Nr. 66, poz. 523);

- b) z dnia 24 marca 1931 o obniżeniu uposażenia pracowników Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych o 10% (D. U. R. Nr. 27, poz. 185);
- c) z dnia 24 kwietnia 1931 r. o obniżeniu kar za zwłokę przy egzekucjach należności powyższego zakładu z 2% na 1% miesięcznie na czas od 1 maja 1931 do 1 maja 1932 r. (D. U. Nr. 41, poz. 361).

4. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 13 sierpnia 1930 o warunkach i sposobie zastosowania przez władze sądowe przepisów postępowania cywilnego do egzekucji należności administracyjnych (D. U. N. 59, poz. 481).

Rozporządzenie to odnosi się do publicznych zakładów ubezpieczeń, których należności mają przywilej egzekucji w trybie administracyjnym.

5. Rozporządzenia Ministra Skarbu:

- a) z dnia 12 sierpnia 1930 w przedmiocie wprowadzenia zmian do takiegoż rozporządzenia z 12. X. 29. (D. U. Nr. 87, poz. 660) w sprawie sporządzenia zamknięć rachunkowych i sprawozdań rocznych oraz zasad szacowania pozycji bilansowych przez prywatne zakłady ubezpieczeń (D. U. Nr. 60, poz. 490);
- b) z dnia 29 października 1930 o obniżeniu stopy opłaty za nadzór nad zakładami ubezpieczeń do 0,9‰ (dziewięć dziesiątych pro mille) od sumy składek brutto, zebranych przez zakłady w ciągu roku 1929 (D. U. Nr. 78, poz. 611).

W końcu należy wspomnieć, że t. zw. fundusze zastrzeżone t. j. lokaty pewnych, określonych ustawą o kontroli ubezpieczeń (D. U. Nr. 9, poz. 64 z r. 1928) rezerw ubezpieczeniowych wzrosły o przeszło 20 milionów złotych i wynosiły na dzień 31 grudnia 1930 złotych 74.595.773.

Sumę tą utworzyły następujące pozycje:

papiery wartościowe państwowe	.	zł	19.367.673
„ „ „ inne	.	„	10.278.270
pożyczki hipoteczne	.	„	11.461.416
nieruchomości	.	„	20.941.076
pożyczki pod zastaw własnych polis	.	„	10.989.291
„ udzielone gminom	.	„	700.780
wkłady oszczędnościowe	.	„	239.216
rachunki bieżące	.	„	618.051
Razem zł			72.595.773

Lokatami powyższemi, które wpisuje się do osobnych rejestrów lokat, mogą rozporządzać zakłady ubezpieczeń jedynie za zezwoleniem Państwowego Urzędu Kontroli Ubezpieczeń.

C. Podleski (Poznań).